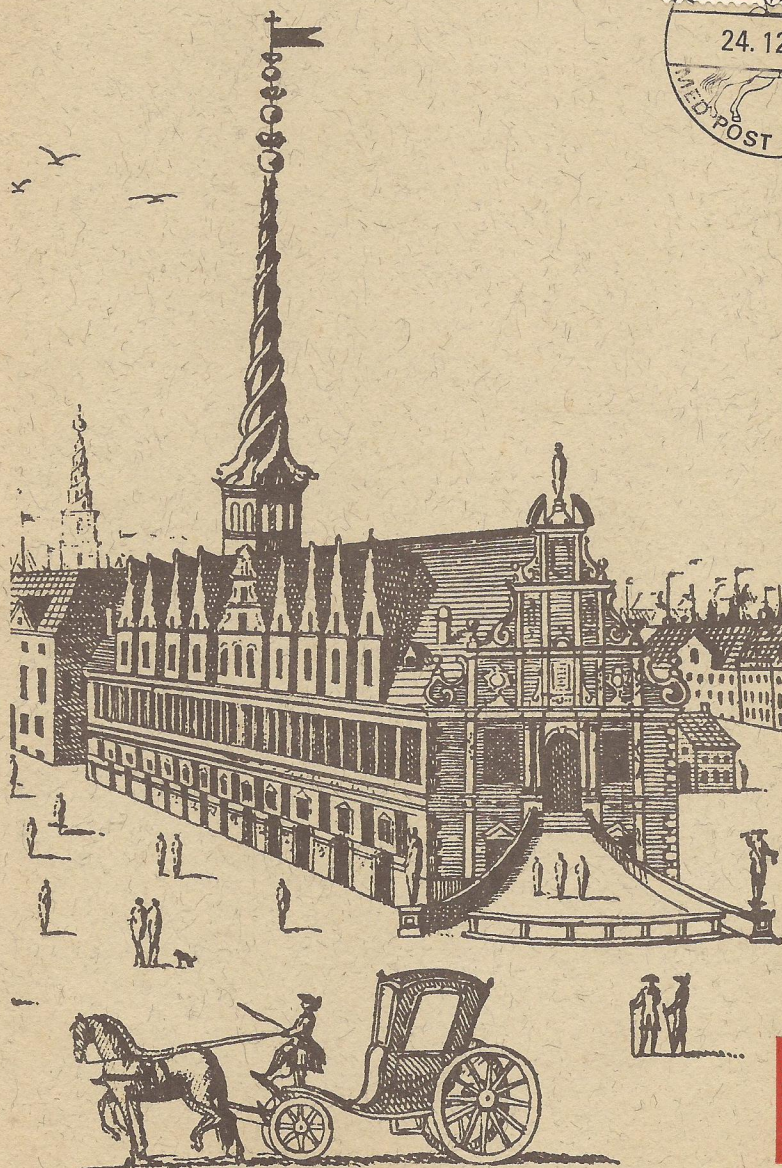


24. december 1624-1974



350 ÅRSDAGEN FOR DET DANSKE POSTVÆSENS OPRETTELSE



- *det begyndte på Børsen . . .*

24. december 1624 prentede kong Christian IV med en gåsefjerpen sit navn under en »Forordning om Post-Budde« og med sit signet stadfæstede han beslutningen om at oprette et organiseret dansk postvæsen. Dette dokument, som HAFNIA 76 hermed har fornøjelsen at delagtiggøre Dem i, blev i realiteten det danske postvæsens «dåbs-attest. Det første postkontor blev oprettet på Børsen, som var taget i brug en måned forinden – den 26. november.

Der havde 100 år tidligere været taget et tilsvarende initiativ i Danmark . . af kong Christian II. Om det lykkedes, ved vi ikke, men kan det en dag bevises, at hans »Verdslige Lov« af 1522 nåede at træde i kraft, har vi dermed dokumentationen for, at Danmark har verdens ældste eksisterende statslige postvæsen.

Hjemvendt fra en rejse til Holland i september 1522 lod Christian II loven udforme. Tanken om, at der »i hver købstad skulle ansættes to á tre løbere« til brevbefordring har han utvivlsomt fået i Holland. Her sad Habsburgerkejseren Maximilian I's søn Philip som faderens vasal og drog nytte af den postbefordring, Franz von Taxis havde organiseret i Mitteleuropa. Men nytåret 1522/23 blev skæbnesvangert for kong Christian II. Kongen stod for fald. I april 1523 var han på flugt, og hans farbror, Frederik af Gottorp, havde på Viborg Ting ladet sig kåre til Danmarks konge under navnet Frederik I.

Magtskiftet markeredes blandt andet ved et gigantisk bål på tingstedet, hvor alt, hvad Christian II havde skabt, gik op i luer som værende »skadelig for Folk og Fæ og stridende mod gode Sæder«. Alt tyder på, at også den »verdslige lov«, hvis blæk næppe var tørt, blev brændt. Med den blev kimen til et dansk monarkistisk postvæsen flammernes bytte.

Derfor er Christian IV's forordning af 24. december 1624 det første håndgribelige bevis for, at et dansk postvæsen var oprettet. Det er grundlaget for det jubilæum, vi fejrer i dag,

juleaftensdag den 24. december 1974*)

De Seiden-Larsen

Nº 813

*) Med den forskydning, der indtrådte ved indførelsen af den gregorianske kalender den 19. februar (som kom til at hedde 1. marts) år 1700, bliver den faktiske jubilæumsdag 3. januar 1975 — hvis man skal være sådan helt videnskabelig nøjagtig.

Forordning
Om
Post-Budde.



W **C**hristian
den Fierde/med Guds
Naade/Danmarks/
Norgis / Wendis oc
Gottis Konning/Her-
tug vdi Sleswig / Hol-
sten/Stormarn oc Dithmerken/Gressue
vdi Oldenborg oc Delmenhorst etc. Giv-
re alle Bitterligt / at efftersom Wi Na-
digst for gaat anseet haffuer / Ordinarie
Budde offuer alt Vort Rige Danmark
at anrette/ Da haffuer Wi derforre erac-
tet at være fornøden / forbe^{de}: Budde oc
deris Bress-Pendinge belangende / en
huer til effterretning denne Voris For-
ordning at lade vdgaa / huor effter Alle
oc huer vedkommer / sig haffuer at rette
oc forholde. Gissuet paa Vort Slot Kio-
benhavn den 24. Decembris / Anno 1624.

I.

Orgemester oc Raad vdi vor Riobsted Riobbenhaffn / skulle tilneffne 4. Riobmænd / en aff det Jßlandste / en aff det Ostindiske / en aff Klæde Compagniet, oc en aff Silcke Compagniet, Huilcke fire Riobmænd med Postimesterne / Bud oc Postene / skulle haffue Indseende / at de holdis ved lige / Lønns oc tilholdis at giøre huis Ret er. Samme Riobmænd kunde oc affsette de Bud som forsømmelig befindis / oc andre igien tilordne / Dog Postimesterens Forandring naar behoff gioris / skal skee aff den nem med Boris eller Boris Statholders Raad oc Bevilling.

2.

Postimesteren (huilcken saa vel som Buddene beædligis) skal være en ædru oc flittig Mand som ingen anden stor Handtering driffuer; hand skal Formiddag lade sig befinde paa Børsen fra Ni til Ti / oc Eftermiddag fra Tre til Fire / oc der forrette/leuere oc antage huis Bressue forekommer.

3.

Andre tider skal Postimesteren / messen lade sig hiemme b. finde / oc til en Dør-taffle lade odhenge en huud Hest / med en blaa Rytter paa.

4.

Paa Boris Bressue som Wi Naadigst forstikke/



sticke / skal hand holde rictig Bog oc med denhem lade
Buddene (saa vel de Hamborger Budde som andre)
sig rictig *Recepisse* ved Dag Datum oc Numer igien
tilfulle eller tilsticke / oc saadanne *Recepisse* forvare
oc der aff gienpart / vdi Vort Ganhæue indsticke.

S.

Voris Bressue skulle vdi Skriffuerstiffuen /
paa Voris Læne; huor Veyen fremfalder leueris; huor
paa Skriffueren skal forpliet være at giffue *recepisse*
ved dag oc datum oc om vden paa *Pacquetet* befindis
andre Læne eller Steder være antegnet / da skal
Skriffueren om Lensmanden icke tilstede er / *Pacquetet*
obne it huer der vdi befindis / forsticke paa sine
Steder med visse Bud / som hand vil ansuare.

6.

Paa alle andre Bressue hand antager oc
forsticker / saa oc de Buddene hannem leffuere / skal
hand i lige maade holde rictig Bog / ved dag *dato*
numero oc Mercke / saa oc til oc fra huem de forstickis;
Selff skal hand med *numero* tegne de Bressue hand
Buddene leffuerer / lige effter som de hannem ind
andtuordis.

7.

Postmesteren skal haffue flittig Indseende / at
ingen Bressue forstickis ved Wognimend eller andre

16.

Eaa oc it Godbud fra Kiøbenhaffn / gemmel
Kodskild / Holbeck / til Kalingborg.

17.

Derneft tuende Godbudde fra Koldina paa
Aalborg (huor fra de Wendshynfel oc den egne Bress-
ue forsticketis) gemmel Sneec oc Viborg.

18.

Der foruden tuende Godbudde fra Kolding /
gemmel Weile / Horsens / Skanderborg oc Aars til
Randers.

19.

De for det sidste / it Godbud mellem Ribe oc
Kolding / De skulle alle forber: Budde offuer alle
Fergesieder oc Pramsieder frj offuerforis.

20.

Alle Buddene skulle vdi it Losemente vdi huer
Bye / (som vdi huer Riøbsied skal aff Borgemesier oc
Raad anvijis hof en god ædru oc flittig Danmand /
som forber: Borgemesier oc Raad det selff ville for-
suare) inddrage / huor der skal vdhenge en hvid lobende
Hest / Verten der sammestied skal dennem leffuere huis
Bressue (med Betallingen derfor) hannem tilskicketis /
oc forber: Budde betrois at fremsøre / eller oc paa
Veyen at forrette / oc aff dennem annamme huis
Bress.



Bressue de haffuer som vdi Eanen skal forsticketis / oc
 derfore nyde Credie deel aff de Bressue Penge / hand
 selff dennem tilfiller / oc om hand ingen Borgerlig
 Næring bruger / være fri vdi Freds tid for Borgerlig
 Skat oc Tbhynge / Oc skal hand holde rictig Bog
 paa huis Bressue hannem tilfillis oc hand fremdelis
 forsticker. Dog belangende de Bressue som vdi den
 Bye leffueris huor Buddene gemmel drager dennem
 skulle de selff offuerleuere til cennem Opskrifften for-
 melder / eller i deris Hus om de icke tilfiede ere.

21.

Om

Budde-Løn oc Bressue-Pendinge.

Hmborger Buddes

Bressue Pendinge aff et Bress / som er et halff Arck:

Gra Kiøbenhaffn til Rodskild / Ringsied / Slagelse oc Korsør	3. skil.
for dubbelt bress som er et heelt Arck	5. skil.
Til Nyborg / Othense / Medelsart / for huer enkelt bress	5. skil.
for dubbelt bress	8. skil.
Til Kolding / Hadersleff / Slensborg / for huert enkelt bress	6. skil.
dubbelt bress	9 skil.

Til

Til Gottorp / Rensborg / Jzehoe oc Hamborg / for	
enckelt bress	8. skil.
dubbelt bress	12. skil.

Rethour.

Fra Hamborg / Jzehoe / Rensborg oc Gottorp /	
enckelt bress	3. skil.
dubbelt bress	6. skil.

Slensborg / Hadersleff / Kolding / huer enckelt	
bress	5. skil.
dubbelt bress	8. skil.

Medelsard / Othense til Nyborg huer enckelt	
bress	6. skil.
dubbelt bress	9. skil.

Korsør / Slagelse / Ringsied / Rodskild oc Kiobenhavn /	
haffn / for huer enckelt bress	8. skil.
dubbelt bress	12. skil.

For Packeter oc andre Vare / effter Abuenant
oc deris Verd / de Bressue som lengre skal forsticketis /
end paa Kiobenhavn eller Hamborg / samme Bressue
Pendinge skal Buddene betaltis strax / aff dennem
der Bressuene leuerer.

Paa



Laalandske Buddes

Bressue - Pendinge.

Fra Kiøbenhaffn til Kiøge	4. skil.
til Trygeuælde	5. skil.
til Nedsied oc Wordingborg	6. skil.
til Nykiøbing i Falsler oc alle de Laalandske	
Steder	8. skil.

Kethour.

Fra Laaland oc Falsler til Wordingborg igien	4. skil.
til Nedsied oc Trygeuælde	6. skil.
til Kiøge oc Kiøbenhaffn	8. skil.

Blegindske Buddes

Bressue - Pendinge.

Fra Kiøbenhaffn til Malinøe	4. skil.
til Lund	6. skil.
til Christianstad	8. skil.
til Solssuidsborg	10. skil.
til Runderbøe	12. skil.
til Christianopol	16. skil.

Kethour.

Fra Christianopol til Runderbøe	4. skil.
	til

til Solfuidsborg	6. skil.
til Christianopel	8. skil.
til Lund	10. skil.
til Malmsø	12. skil.
oc til Kiøbenhaffn	16. skil.

Hallandske Budde

Bressue - Pendinge.

Fra Kiøbenhaffn til Helsingør	4. skil.
til Helsingborg oc Engelholm	6. skil.
til Laugholm	7. skil.
til Halmsted	8. skil.
til Falckenberg oc Warberg	12. skil.

Kethour.

Fra Warberg til Halmsted	6. skil.
til Laugholm	7. skil.
til Helsingborg	8. skil.
til Helsingør	10. skil.
til Kiøbenhaffn	12. skil.

Kallingborg Buds

Bressue - Pendinge.

Fra



Fra Kiøbenhaffn til Rodskild
til Holbeck
til Kallingborg

4. Skil.
6. Skil.
8. Skil.

Rethour.

Fra Kallingborg til Holbeck igien
til Rodskild
oc til Kiøbenhaffn

4. Skil.
6. Skil.
8. Skil.

Helsingørs Buds

Bressue - Pendinge.

Fra oc til Helsingør aff huer enkelt Bress
aff dobbelt Bress

4. Skil.
6. Skil.

Sor Packeter oc andre Bressue / giffuils effter
advenant.

Judske Postbuddes

Bressue - Pendinge.

Imellem Kolding oc Aalborg.

Fra Kolding til Nørre Sneek
til Hald oc Viborg
til Aalborg

6. Skil.
8. Skil.
12. Skil.

B ij

Re

Rethour.

Sra Aalborg til Wiborg oc Hald	6. skil.
til Snece	8. skil.
oc til Kolding	12. skil.

Randers Budde.

Sra Kolding til Welle	4. skil.
til Horsens	6. skil.
til Skanderborg	8. skil.
til Aars	10. skil.
til Randers	12. skil.

Rethour.

Sra Randers th Aars	4. skil.
til Skanderborg	6. skil.
til Horsens	8. skil.
til Welle	10. skil.
til Kolding	12. skil.

Riber Budde.

Sra Kolding til Follingbro	4. skil.
oc til Ribe	8. skil.

Re



Rethour.

Fra Ribetglen til Gollingbro
oc til Kolding

4 skil.
2. skil.

22.

Huis Bressue / alle forskressne Postbudde /
paa deris Reise igiennem Stederne ellers kunde
medgissuis / at føre fra en Riobsied til en anden / Da
gissuis dennem aff it Bress for huer Mil 1. skil. Dan-
ske / indtil 4. Mile / Fører hand det 5. 6. eller 7. Mile /
da gissuis hannem 6. skil. Fører hand det lenger / end 8.
Mile / gissuis dog icke meere aff it Bress end 6. skil.
i huor langt det foris her vdi Riget eller Forsiens
dommet.

23.

Naar nogle Bressue ved tuende Budde for-
sticlis / da skal den Bressuit antuorder / strax betale
det første Bud / som Bressuen annammer at lessuere
til neste Postmester / oc siden den Bressuit er tilskress-
uen / betale det andet Bud som hannem Bressuit lessu-
erer / Vil den Bressuit er tilskressuen Buddelon icke

betale / da føre Buddet. Bressuit til den Postmester
 igjen tilbage / aff huilken hand det Annammede;
 End skal noget Bress ved trende Budde forstieckis/
 da skal den Bressuit forstiecker / baade betale for sie
 Bud / saa oc med Bressuit lessuere hannem beta-
 ling til neste Postmester / som det andet Bud skal
 betale / indtil det til sidste Postmester lessueris; Nem-
 lig om nogen fra Malmø til Aalborg vilde for-
 stiecke sit Bress / da betale hand først Buddet 4 skil.
 til Kiøbenhaffn / dernest lessuere hannem Sex skil.
 som skal lessueris Kiøbenhaffns Postmester / at betale
 Buddet fra Kiøbenhaffn til Kolding / huilket oc
 vden paa Bressuit skal antegniz / den i Aalborg
 Bressuit annammer / betal Buddeløn fra Kolding
 som er 12. skil. med mindre nogen *Corresponderer*
 med Postmesteren eller Postens Forvaltere / at de
 i en eller anden maader for dennem betale.

24.

Belangende andre Anordning / saa oc Post-
 mesternis oc Buddens forhold / Antal oc Løn / der-
 foruden oc deris *Caution* saabist den fand haffnis/
 saa oc Eed; I lige maade huor snart Buddene
 deris Reise skulle ende / huor lenge de maa fortoffue/
 huile



hulle oc ligge stille / saa oc huad videre Vey de skulle
gaa / Item huad Dag de igiennem huer Bye skulle
forreise / Saa oc huad Dag oc Time de skulle være
ferdig at affgaa / der om oc des lige skulle de fire
Riobmend som Posterne forvalte (som før er rørt)
giøre Forordning huor effter forbemelte Budde oc
endelig sig haffuer at Rette.

Udgivet i anledning af
 Det Danske Postvæsens 350-års jubilæum
 Sælges til fordel for HAFNIA 76

